

УДК 631.16:311.2

THE PROBLEM ASPECTS AND TASKS OF THE AUDIT OF LABOR
CALCULATIONSПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ЗАВДАННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ
ПРАЦІ

Kravchenko M.V. / Кравченко М.В.

d.e.s., prof./ д.е.н., проф.

ORCID: 0000-0002-6942-0914

Khil T.O. / Хіль Т.О.

*student MgOPz-1-21/ студентка гр. МгОПз-1-21**Dnipro State Agrarian and Economic University, 49000**Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 49000*

Анотація. Мета статті полягає в дослідженні проблемних ділянок обліку та аудиту оплати праці та виявленні напрямків їх удосконалення. Для повного розуміння даного процесу обґрунтована роль заробітної плати та наведено її визначення. Розкрито наявні недоліки та проблемні питання в обліку розрахунків з оплати праці в розрізі: впливу законодавчої бази, трудомісткості процесу, первинних документів, автоматизації обліку та необхідності контролю за здійсненням операцій. Розглянуто основні шляхи покращення та спрощення процесу ведення обліку заробітної плати відповідно до кожної виявленої проблеми. Обґрунтовано, що розглянуті проблеми обліку оплати праці є актуальними, а їх вирішення забезпечить підвищення якості та достовірності облікових даних. Виявлено можливі напрямки для вдосконалення аудиту розрахунків з оплати праці з розкриттям їх сутності, значення та джерел здійснення. Основні шляхи поліпшення аудиту пов'язуються з методикою та методологією аудиту, кваліфікацією аудиторів, рівнем тінізації економіки, створенням відділів внутрішнього аудиту, проведенням тематичного аудиту, реформуванням законодавчої бази та інше. Обрано тематику подальших досліджень, що пов'язана із соціальним аспектом роботи облікового апарату та працівників сфери аудиту.

Ключові слова: заробітна плата, розрахунки, бухгалтерський облік, оплата праці, проблеми обліку, аудит, удосконалення аудиту.

Abstract. The purpose of the article is to study the problem areas of accounting and audit of labor remuneration and identify directions for their improvement. For a complete understanding of this process, the role of wages is substantiated and its definition is given. Existing shortcomings and problematic issues in the accounting of payroll calculations are revealed in terms of: the impact of the legislative framework, the laboriousness of the process, primary documents, the automation of accounting and the need to control the implementation of operations. The main ways of improving and simplifying the payroll accounting process are considered in accordance with each identified problem. It is substantiated that the considered problems of accounting for labor remuneration are relevant, and their solution will ensure an increase in the quality and reliability of accounting data. Possible directions for improving the audit of payroll calculations with the disclosure of their essence, meaning and sources of implementation have been identified. The main ways of improving the audit are related to the methodology and methodology of the audit, the qualifications of auditors, the level of shadowing of the economy, the creation of internal audit departments, thematic audits, reforming the legislative framework, etc. The topic of further research related to the social aspect of the work of the accounting apparatus and employees in the field of audit was chosen.

Key words: wages, calculations, accounting, payroll, accounting problems, audit, audit improvement.

Вступ.

Актуальність теми полягає в тому, що із відомих на сьогоднішній день

факторів виробництва одним із головних, а частіше і основних, який вимагає найбільших затрат, є праця. Економічні перетворення, які здійснюються в Україні протягом останніх років спрямовані на реформування господарського механізму адекватного ринковій економіці. Виробництво кожної країни і кожної галузі залежить від ряду факторів. Такими факторами є кадри, праця та її оплата. В цілому ефективність виробництва залежить від кваліфікації робітників, їх використання, що впливає на обсяг і темпи збільшення виробленої продукції, використання матеріально-технічних засобів. Використання трудових ресурсів пов'язано зі зміною показника продуктивності праці. На ріст же продуктивності праці впливає система оплати праці, тому що вона є стимулюючим фактором для росту кваліфікації праці, підвищення технічного рівня виконаної роботи. Все залежить від людей, їх кваліфікації, умінь і бажання працювати. А заробітна плата є саме тою причиною, що приводить робітника на його робоче місце [1].

Крім того, окремі аспекти їх обліку і аудиту за національними стандартами безпосередньо на підприємствах галузі недостатньо висвітлені в економічній літературі. Отже, дослідження обліку і аналізу розрахунків з оплати праці на окремо взятому підприємстві є актуальним.

Основний текст.

Заробітна плата - основне джерело доходу робітників і службовців, з її допомогою здійснюється контроль за мірою праці і споживання, вона використовується як найважливіший економічний важіль управління економікою.

Під оплатою праці прийнято розуміти винагороду, встановлене працівникові за виконання трудових обов'язків.

Заробітна плата одна з найважливіших часткою в собівартості продукції, робіт та послуг, яка в підсумку впливає на отримання прибутку підприємства.

Аудит розрахунків з оплати праці відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу.

Теоретичний розгляд питань про розрахунки з оплати праці має актуальне значення, оскільки оплата праці є досить важливою ланкою системи соціально-трудова відносин і найскладнішою у вирішенні соціально-економічної проблемою. З одного боку вона є основним (і часто єдиним) джерелом грошових доходів найманих працівників, основою матеріального добробуту членів їхніх сімей, з іншого - суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників до досягнення головної мети діяльності підприємства. Оплата праці входить до складу національного доходу країни, виступає об'єктом державного регулювання .

Тому, аспекти організації оплати праці й усіх розрахунків, пов'язаних з нею є основою соціально-трудова відносин найманих працівників, роботодавців і держави, що впливають на ефективність управління трудовими ресурсами .

У процесі становлення соціально-ринкової економіки в Україні все більшого розвитку набуває аудиторська діяльність. З'являються нові види аудиту - аудит ефективності, адміністративної діяльності, кадровий аудит. Підприємства починають замовляти не тільки послуги з проведення обов'язкового аудиту, але й перевірок окремих видів діяльності, типів операцій, стану розрахунків тощо[2, С.3-5].

Мета аудиту праці та заробітної плати - встановити дотримання підприємством чинного законодавства з оплати праці та правильність відображення господарських операцій в обліку.

Згідно закону «Про аудиторську діяльність», завданнями аудиту є встановити:

- ефективність внутрішнього контролю витрат на оплату праці;
- обґрунтованість техніко - економічних показників підприємства;
- правильність розрахунків виробітку за виконані роботи та надані послуги та їх відображення у обліку;
- правильність визначення обсягу робіт (наявність фактів приписок робіт);
- обґрунтованість виплат заробітної плати за трудовими угодами та достовірність відображення в обліку;
- дотримання встановленого порядку віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції;
- дотримання ставок, строків пільгового оподаткування сукупного доходу працівників аграрних підприємств;
- правильність визначення розміру сукупного доходу, що підлягає оподаткуванню;
- повноту й правильність проведених по закінченні року перерахунків податку з доходів фізичних осіб, відповідних нарахувань та утримань;
- своєчасність перерахувань до бюджету утриманих сум податків та обов'язкових платежів;
- дотримання встановленого порядку депонування заробітної плати та своєчасності перерахування депонованих сум після закінчення строку позовної давності;
- резервування коштів для оплати відпусток;

Сучасний стан розвитку соціально-економічних відносин з оплати праці, висуває особливі вимоги до формування мети, завдань, об'єктів аудиту та оцінки наданої інформації про розрахунки за виплатами працівникам, що має враховувати інтереси усіх сторін цих відносин - роботодавця, працівника і держави. Зважаючи на вказані обставини та доведену важливість обліково-аналітичної категорії «оплата праці», доцільно запровадити разом з виконанням загального аудиту фінансової звітності здійснення обов'язкового спеціального завдання - аудиту виплат працівникам з винесенням за його результатами відповідного аудиторського висновку [3].

Для проведення перевірки можна залучати співробітників даного підприємства чи представників інших організацій. У кожному з цих підходів є свої переваги і недоліки. Свої працівники більше знають про організацію, і їм легше визначити, які аспекти потребують оцінки, їм простіше проводити

опитування й анкетування, тому що вони в меншій мірі розглядаються перевіряючими як погроза, тобто щось вороже. Разом з тим їм складніше подивитися на проблеми «зі сторони», вони самі багато в чому звикли з існуючим порядком, а отже, їм важко бути абсолютно об'єктивними в оцінках. Такі якості, як об'єктивність і незалежність, більш притаманні зовнішнім аудиторам, яким нема необхідності піклуватися про «честь фірми», вони не залежать від керівників підприємства і які, нарешті, будучи фахівцями у сфері праці та її оплати, у курсі найновітніших ідей і досягнень. Це доцільно, оскільки організація праці тісно пов'язана з трудовим законодавством, а оцінка легітимності діяльності фірми є однією з цілей аудиту.

Вище керівництво підприємства може в результаті аудиторської перевірки ще раз уточнити, наскільки дотримуються законів і інструкцій посадові особи, на які покладено обов'язки ведення обліку розрахунків з оплати праці, обліку особового складу, робочого часу, правильності утримань податків і внесків із заробітної плати. Рівні можливості занятості, техніка безпеки й охорона здоров'я, пенсійні програми - ось ті основні макроекономічні проблеми, реалізація яких на мікрорівні може бути перевірена в процесі аудиту праці та її оплати. Оцінку стану цієї роботи на підприємстві можна дати не тільки на основі перевірки документації і звітності, але і на базі аналізу анкет, опитувальних листів, у результаті бесід із працівниками.

Специфічна ціль аудиторської перевірки полягає в тому, що вона не тільки визначає, наскільки дотримуються в організації законів, правил й інструкцій, але й одночасно в ході індивідуальних і групових бесід і зустрічей із працівниками, аналізу матеріалів анкет і опитувальних листів дає можливість виявити застарілі інструкції і вимоги, що не були вчасно оновлені чи відмінені.

Висновки.

Отже, аудит розрахунків з оплати праці як елемент виявлення резервів підвищення ефективності і прибутковості підприємства є одним із найбільш діючих факторів економічної політики підприємства, що особливо наочно проглядається в умовах трансформації економіки. Чисто методично аудит містить у собі як мікроекономічні, так і макроекономічні питання організації праці і її оплати та охоплює практично всі елементи трудових відносин. Систематичне проведення аудиторських перевірок дає можливість правильно оцінити стан і розвиток трудових відносин на підприємстві.

Література:

1. Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах [Текст] : навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.
2. Рябець, А.П. Удосконалення правового регулювання оплати праці / А.П. Рябець // Економіка. Фінанси. Право. - 2008. - № 2. - С.3-5.
3. Сопко В.М. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / В.М. Сопко - Тернопіль: Астон, 2005.-496 с.